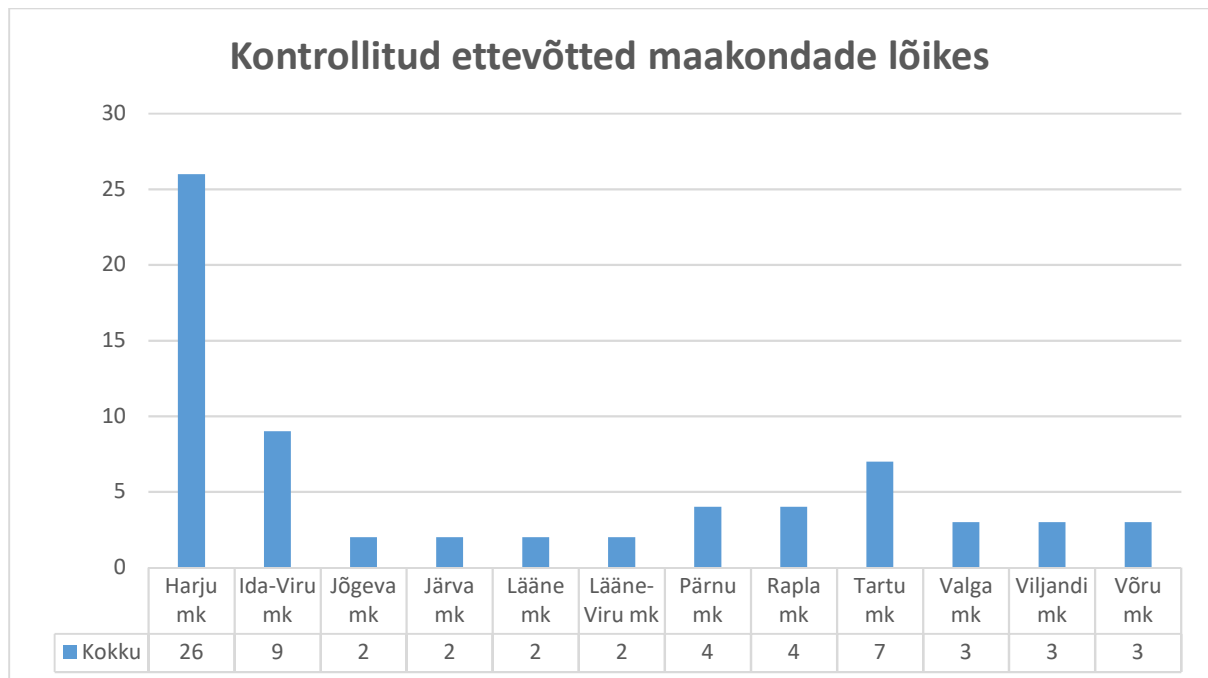


Tekstiilitööstusega tegelevate ettevõtete sihtkontrolli kokkuvõte

Esialgse statistika kohaselt toimus 2019. aastal Eestis 4117 tööõnnetust, millest 3014 olid kerged, 1087 rasked ning 15 lõppesid töötaja surmaga. 132 tööõnnetuse asjaolud on veel selgitamisel. Esialgsetel andmetel toimus tekstiilitööstuse ettevõtetes eelmisel aastal 69 tööõnnetust, millest 13 on rasked ja 56 kerged. Peamised tööõnnetuste põhjused on töötamine töövahenditega (erinevad pressid, õmblusmasinad), kukkumised (eriti samal tasapinnal), materjali kukkumised jalgade või käte peale ja sisselõiked terariistade kasutamisel (eriti noad, käärid).

Sihtkontrolli käigus kontrolliti 67 tekstiilitööstusega tegelevat ettevõtet. Sihtkontroll toimus tekstiilitööstuse ettevõtetes üle Eesti. Külustati ennekõike ettevõtteid, mida viimaste aastate jooksul ei olnud kontrollitud või kus on juhtunud tööõnnetusi.

Järgnevalt on esitatud kontrollitud ettevõtete arv maakondade lõikes:



Sihtkontrolli tulemusena registreerid inspektorid kokku 203 rikkumist ning 92 rikkumise kohta koostati ettekirjutus. Esitati ka 121 suulist soovitusi. Iga kontrollitud ettevõtte kohta koostati hinnanguleht. Hinnanguleht koosnes kuuest peamisest punktist, milleks olid:

- ventilatsioon;
- töövahendid;
- liikumisteed, märgistamine;
- ergonoomika;
- isikukaitsevahendid;
- riskianalüüs.

Ventilatsioon

Ventilatsiooni puhul kontrolliti esmalt, kas tööruumis toimub küllaldane õhuvahetus ehk kas on olemas sisse- ja väljapuhke ventilatsioon või nende puudumisel ruumide õhutamise võimalus (värske õhu juurdevool akna või ukse kaudu, aga seejuures tööajal tuuletõmbust põhjustamata). Kontrollitud ettevõtetest vaid viies ei olnud õhuvahetus subjektiivsel hinnangul piisav. Sihtkontrolli tulemustest

lähtuvalt üldventilatsiooniga erilisi probleeme ei esinenud. Kui puudus üldventilatsioon, siis oli võimalik avada aknaid, et tagada värske õhu juurdevool. Aknaid avati puhkepausidel, et oleks välditud tuuletõmbusest põhjustatud haigestumised. Kui tööinspektoril tekkis kahtlus, et küllaldane õhuvahetus ei ole tagatud, siis paluti läbi viia vastavad mõõdistused ning mõnel juhul juhiti tööandja tähelepanu ka ventilatsioonisüsteemi puhastamise ja filtrite vahetamise vajadusele.

Teiseks kontrolliti, kas töökohad, kus eraldub töötaja tervist kahjustada võivaid ohtlikke aineid, tolmu, on varustatud väljatõmbeventilatsiooniga ning lisaks vaadati ka tööruumide üldist puhtust. Kontrollitud ettevõtetest viiel ei olnud töövahendid varustatud vajaliku väljatõmbeventilatsiooniga. Tekstiilitööstustes on laialt kasutatavad kuum- ja liimipressid, mis eraldavad töötades kahjulikke aineid, auru, olid kontrollitud ettevõtetes varustatud kohtäratõmbe ventilatsiooniga. Peamiselt olid probleemiks kohtäratõmbeta aurutriikraud, mille kasutamisel eraldub töökeskkonda auru, mis ei ole otseselt ohtlik aine, aga raskendab töötajatel hingamist ning tekitab täiendavat niiskust. Tööruumid olid üldjuhul puhtad, aga esines ka töökeskkondi, kus tööinspektorid pidid tegema märkusi tolmuste töötingimuste kohta. Tolmu tekkimine sõltub käsitletavast materjalist. Teatud kangad eraldavad rohkem tolmu kui teised. Seetõttu tuleb ka koristamise sagedust vastavalt vajadusele muuta. Lisaks soovitasid tööinspektorid lisaks kuivpuhastusele teha ka märgkoristust. Kuna kontrollid toimusid ette teatamisega, siis võis see olla ka põhjuseks, miks tööinspektorid ei tuvastanud tolmuiseid tööruume (jõuti enne kontrolli suurpuhastused läbi viia). Paaris ettevõttes lausa mainiti, et enne kontrolli toimus suurpuhastus. Tööinspektorid tegid selgitustööd, et tööruumide puhtuse ja muude nõuete tagamist ei ole vaja tööinspektorile vaid ikka töötajatele.

Töövahendid

Töövahendite puhul kontrolliti esmalt kaitsekatete olemasolu. 66% kontrollitud ettevõtetel olid rikkumised seotud töövahendi liikuva osaga ohtlikku kokkupuudet vältida aitava kaitsepiirde või -seadise puudumisega. Kaitsekatted olid kas teadlikult eemaldatud, purunenud või osadele vanematele töövahenditele ei olnud tootja kaitsekatteid ette näinud. Kaitsepiirde või -seadise eemaldamise põhjenduseks toodi, et need segavad teatud tööoperatsioonide tegemist või seda ei ole üldse vaja. Vanemad töövahendid, millel kaitsekate tootjapoolselt puudus, tuleb esimesel võimalusel viia vastavusse määruse „Töövahendi kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“ nõuetega. Peamiseks probleemiks oli õmblus- (nii tavalised kui ka eriõmbluste jaoks) ja overlokmasinatel nõelakaitsete puudumine. Rikkumist, et masinatel puuduvad nõelakaitsete, fikseeriti 40 korral. Põhjenduseks toodi, et nõelakaitse segab teatud materjalide õmblemist või tööoperatsioonide teostamist (nt luku õmblemine). Lisaks toodi põhjusena välja ka see, et tootjapoolt ei ole nõelakaitseid kaasa antud. Seega, kuna tootjapoolt neid ei ole, siis arvati, et neid ei peagi olema. Tööinspektorid selgitasid, et õmblusmasina nõela eest kaitset on üldjuhul seadmete lisavarustus ning tihti neid automaatselt kaasa ei tulegi. Mõnel tootjal on need olemas tootjapõhiselt, aga on ka universaalseid. Nõela eest kaitseid on erineva kujuga. Üldjuhul on need ka eraldi presstaldadest (st ei ole ühes tükis). Valmistajatehase poolt võivadki presstallad olla ilma kaitseta, aga sellisel juhul tuleb kaitse eraldi juurde tellida või kui konkreetse õmblusmasina valmistajatehasel kaitset ei ole, siis tuleb mõelda universaalsetele. Igal õmblusmasinal on olemas kruvi, mille külge kaitse kinnitatakse. Nõelakaitsete olulisuse kohta tuli teha üsna palju selgitustööd. Esmane reaktsioon oli peaaegu alati, milleks meil neid segavaid faktoreid on vaja? Väideti, et kaitse paigaldamine aeglustab tööoperatsioonide teostamist ning on kohati isegi ohtlikum, sest vaateväli on tööandja sõnade kohaselt piiratud ning seetõttu tuleb selleks, et korralikult näha, tööd teha ebamugavas asendis. Leiti ka muid vabandusi ja tihti tuli lisaks ettevõttes tehtud selgitustööle ka hiljem kirjalikke põhjendusi jagada. Kokkuvõttes on praeguseks hetkeks enamik rikkumisi, mis olid seotud nõelakaitsete puudumisega, likvideeritud.

Teiseks probleemsemateks töövahenditeks olid erinevad pressid (peamiselt trukipressid), aga ka kanga lõikamiseks lintsaed ning püstlõikurid (püstnoad), millel oli ohuala avatud ehk ei olnud tõkestatud pääs ohualale, tööpiirkond oli piirestatamata. Seetõttu ei ole välistatud töötaja käe juhuslik sattumine ohualasse. Trukipresside puhul oli kaitsekate kas eemaldatud või töövahend oli juba nii vana, et tootja ei olnud katet ette näinud. Peamiselt toimub pressi juhtimine jalglülituse abil, mille sihipärase kasutamise tulemusena on töötaja käed töövahendi juhtimisest vabad ning on võimalik töövahend käivitada ka siis, kui käed asuvad ohualas (pressimise töötsoonis). Vastulauseks tööinspektori sõnadele, et käed võivad jääda pressi alla, vastasid tööandjad, et töötaja peab hoidma kätega materjali (kangast), et trukk saaks kinnitatud õigesse kohta. Kuna materjali (kanga) hoidmine toimub vahetult pressi tööorgani juures ja seetõttu ei ole välistatud käte/sõrmede juhuslik pressi alla jäämine ning sellest tingitud vigastuste tekkimine. Lintsaega seonduvalt esines mõnel korral probleeme kaitsekatte reguleerimisega. Kaitsekate oli olemas, aga kontrollimise ajal oli näha, et katet ei reguleeritud vastavalt materjali paksusele. See toob kaasa selle, et kaitsekate ei kata tööajal ära kogu lõikeinstrumendi mitteaktiivset osa, mis ei osale lõikuses, mistõttu ei ole välistatud töötaja käe juhuslik sattumine sae töötsooni. Küllastuse ajal sai vesteldud töötajatega teemal, miks ei reguleerita katet vastavalt materjali paksusele, siis saadi vastuseks, et teadmised katte reguleerimise vajadusest puuduvad ning isegi kui teati, siis puudusid selleks oskused. Esines ka olukordi, kus tööandjad ka ise väitsid, et katet ei saagi reguleerida. Isegi tööandjatel puudus vastav teadmine. Tööinspektorid tegid selgitustööd, miks on katte reguleerimine oluline ning sai ka koos läbi proovitud, kuidas seda tehakse. Oli ka olukordi, kus reguleerimine ei õnnestunud, sest reguleerimisnupp ei toiminud. Peale taoliste rikkumiste fikseerimist tulid tööandjatel kirjalikud tõendusmaterjalid selle kohta, et läbi on viidud täiendjuhendamised.

Töövahenditega seonduvalt esines probleeme ka sellega, et puudusid rihmülekande kaitsekatted (nt õmblus- ja overlokmasinate mootorid, paelamasinad) või muud liikuvad osad (nt pöörlevad rullid) olid kaitseta – liikuvatel osadel puudus kaitsekate.

9% kontrollitud ettevõtetes puudusid töövahendi jalgpedaalidel katted, et vältida masina juhuslikku käivitamist. Probleemsemad töövahendid olid truki- ja needipressid ning öösimasinad. Jalgpedaali katte puudumine võib kaasa tuua selle, et jalg võib juhuslikult sattuda pedaalile ajal, kui käsi asub ohualas, mis võib lõppeda raske tervisekahjustusega.

Üldjuhul on tekstiilitööstuses olemas ka tehnik, mehaanik või remondimees, kellel on oma tööruum, kus ta teostab erinevaid remonttöid. Lisaks töövahenditele, mis on otseselt seotud tekstiilitööstusega, vaadata üle ka remondimeeste töövahendid. Tihti oligi tootmise pool enam vähem, aga remondimehed ja nende töövahendid olid jäetud unarusse. Peamiselt oli probleemiks terituspinkidel, treipinkidel, lauakäiadel ja puurpinkidel pöörlevatel spindlitel kaitsekatete puudumised.

Liikumisteed, märgistamine

30% kontrollitud ettevõtetes olid ohualad märgistamata. Märgistamata olid kukkumisohtlikud kohad (põhiliselt tasapinnaerinevused) ning paigaldamata olid ka hoiatus- ja kohustusmärgid. Peamiselt märgistamata komistamis- ja kukkumisohtlikud kohad olid kõrgemad astmed liikumisteedel, erineva kõrgusega trepiastmed, teenindusplatvormid, kaldteed, kauba laadimise estakaadid, katkised põrandakatted. Hoiatusmärkidest oli pigem paigaldamata märk, mis viitaks põletusohule/kuumale pinnale nt kuumpresside, triikimislaua, paela põletusmasina juures. Kohustusmärgid olid lisamata töökohtade ohualadele, kus on kohustuslik kasutada isikukaitsevahendit (nt silma vigastuse ohu korral kaitseprillid, mürarikkas piirkonnas kuulmiskaitsevahendid).

Ettevõtetes, kus liikusid tootmisruumides või ladudes tõstukid, oli kohati probleemiks ka see, et sõidukite liikumisteed ruumides ei olnud märgistatud selgelt nähtavate pidevjoontega või oli märgistus maha kulunud.

12% kontrollitud ettevõtetes esines ka liikumisteedel takistusi või olemasolevad liikumisteed olid kitsad. Sageli ladustatakse liikumisteedele materjale või on juhtmed ja kaablid lahtiselt, mis võib põhjustada komistamist ja kukkumist. Liikumisteed peavad olema liigsetest esemetest puhtad. Libedatel ja märgadel põrandatel võib töötaja tõsiselt kukkuda, mille tulemuseks on luumurd, millega kaasneb raske kehavigastus ja pikk töövõimetusperiood.

Ergonoomika

Kuna tekstiilitööstuses esineb üsna palju istuvat tööviisi (eriti õmblejad), siis hõlmas sihtkontroll ka töötoolide reguleeritavuse ja seljatoe olemasolu kontrolli. Väga positiivseks võib lugeda seda, et ainult ühes kontrollitud ettevõttes puudusid kuduajatel ja õmblejatel ergonoomilised töötoolid. Töötajatega vesteldes ka selgus, et toolide valikul on küsitud ka nende arvamust, toole saab vastavalt soovile reguleerida ning need vastavad töö iseloomule.

Isikukaitsevahendid

Püstnoaga ehk püstlõikuriga töötamiseks peab tööandja töötajad varustada metallkindaga. Kõigis kontrollitud ettevõtetes ei olnud püstlõikurit kasutusel ja seetõttu puudus ka metallkinda väljastamise vajadus. Tööinspektorid tuvastasid kontrolli käigus 5 ettevõtet, kus oli küll kasutusel püstlõikur, aga sellega töötamiseks ei olnud väljastatud või töötajad ei kasutanud neile ettenähtud metallkinnast. Töötajatelt küsides, miks ettenähtud metallkinnast ei kasutata, siis vastati, et see on ebamugav, segab töö tegemist, ei ole harjunud kasutama või ei ole neile sobiva suurusega. Ettevõtted, kus metallkinnas oli puudu või seda ei kasutatud, olid tööandjad teadlikud selle vajalikkusest, aga nad ei pidanud oluliseks selle soetamist või kasutamise nõudmist.

Riskianalüüs

6% kontrollitud ettevõtetest ei olnud korraldatud töökeskkonna riskianalüüsi ja 15% ettevõtetest oli riskianalüüs olemas, aga vajab täiendamist (nt seoses uute töövahendite soetamisega, uute tööruumide valmimisega). Üldjuhul oli riskianalüüs kasvõi mingil kujul olemas. Küsitavust tekitas kohati riskihinde vastavus tegelikkusele (riskide alahindamine), aga siinkohal saime tööandjaga diskuteerida ja soovitada riskitasemed kriitilise pilguga üle vaadata.

Kontrollitud ettevõtetest üheksas ei esinenud rikkumisi (moodustab ligikaudu 13% sihtkontrolli käigus kontrollitud ettevõtetest), mida kontrollaktis fikseerida, aga kolmes neist anti siiski suulisi soovitusi tööohutuse osas. Kuna rikkumisi esines üsna palju, siis tuleks ka edaspidi läbi viia kindla sihiga kontrole, et edendada töötervishoiu ja tööohutusosalast tegevust ning vähendada tööõnnetusi. Kuna sihtkontrollid hõlmavad vähem kui üldkontrollid, siis tänu neile jõuame rohkemate ettevõteteni ja saame nende käigus kitsaskohtadele pöörata suuremat tähelepanu.

Kokkuvõtte koostas:

Juhtiv tööinspektor

Mariko Vahula

31.01.2020